

Μελέτη του Αντικτύπου του Σχέδιου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της Κύπρου: Η σημασία των μεταρρυθμίσεων*

Η υιοθέτηση του πρωτοφανούς πακέτου στήριξης Επόμενη Γενιά ΕΕ (Next Generation EU) ήταν αντίδραση της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε) στην πανδημία του Covid-19 και στις καταστροφικές επιπτώσεις που επέφερε στις ευρωπαϊκές οικονομίες, ήταν. Το βασικό εργαλείο του προγράμματος αυτού, το Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΣΑΑ), αφορά στη χρηματοδότηση των κρατών-μελών, κατά κύριο λόγο αυτών που επλήγησαν κυρίως από την πανδημία, για τα επόμενα πέντε χρόνια. Οι αποδέκτριες χώρες καλούνται να υποβάλουν λεπτομερή εθνικά Σχέδια Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας στα οποία θα περιγράφονται οι επενδυτικές και μεταρρυθμιστικές στρατηγικές που προτίθεντο να υιοθετήσουν. Τα σχέδια αυτά θα έπρεπε να συνοδεύονται από μια αξιολόγηση των οικονομικών επιπτώσεων.

Ειδικότερα, η εκπόνηση του Κυπριακού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΣΑΑ), πραγματοποιήθηκε σύμφωνα με τα κριτήρια του Κανονισμού που έθεσε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και Συμβούλιο. Στα πλαίσια του ΣΑΑ, η Κύπρος πρόκειται να αντλήσει σημαντικά κεφάλαια συνολικού ύψους περίπου 1,2 δισεκατομμυρίων ευρώ την περίοδο 2021-2026. Ο στρατηγικός στόχος του ΣΑΑ είναι "η ενίσχυση της ανθεκτικότητας της οικονομίας και των δυνατοτήτων της χώρας για την επίτευξη μιας οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά βιώσιμης μακροπρόθεσμης ανάπτυξης και ευημερίας". Η ανάπτυξη του ΣΑΑ βασίζεται σε πέντε άξονες προτεραιότητας. Άξονας προτεραιότητας 1: *Δημόσια υγεία και πολιτική προστασία-διδάγματα από την πανδημία*, Άξονας προτεραιότητας 2: *Ταχεία μετάβαση σε μια Πράσινη οικονομία*, Άξονας προτεραιότητας 3: *Ενίσχυση της ανθεκτικότητας και της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας*, Άξονας προτεραιότητας 4: *Προς μια ψηφιακή εποχή* και Άξονας 5: *Απασχόληση, κοινωνική προστασία, εκπαίδευση και ανθρώπινο δυναμικό*. Κάθε ένας από τους άξονες αυτούς, περιλαμβάνει μια σειρά επενδύσεων και μεταρρυθμίσεων προσαρμοσμένες στα χαρακτηριστικά και στις ανάγκες κάθε χώρας με στόχο τον περιορισμό των οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεων της κρίσης COVID-19 και ταυτόχρονα την ενίσχυση της ανθεκτικότητας και του μετασχηματισμού της οικονομίας μέσω ενός νέου μοντέλου ανάπτυξης που θα συμβάλει στη βιωσιμότητα και την αποτελεσματικότητα της οικονομίας αλλά και στην επίτευξη των στόχων της Ένωσης για την πράσινη και ψηφιακή μετάβαση. Σε αυτή τη βάση, τα κράτη μέλη κλήθηκαν να παρουσιάσουν μια περιεκτική εικόνα του συνολικού οικονομικού και κοινωνικού αντίκτυπου που προβλεπόταν να έχει το σχέδιο τους καθώς και μια συνολική αποτίμηση των μακροοικονομικών προοπτικών. Αυτό περιλάμβανε την εκτίμηση των κυριότερων ποσοτικών επιπτώσεων σε όρους (δυνητικού) ΑΕΠ, απασχόλησης και άλλων βασικών μακροοικονομικών μεταβλητών.

Η εκτίμηση των επιπτώσεων για την Κύπρο ανατέθηκε στο Κέντρο Ερευνών Οικονομίας (ΚΟΕ) του Πανεπιστημίου Κύπρου. Το ΚΟΕ αποτελεί το βασικό κέντρο για την εκπόνηση έρευνας υψηλής ποιότητας που σχετίζεται με την οικονομική πολιτική της Κύπρου. Το ΚΟΕ ετοίμασε μια

* Η ερευνητική ομάδα αποτελείται από τους: Έλενα Ανδρέου (Τμήμα Οικονομικών και Κέντρο Οικονομικών Ερευνών, Πανεπιστήμιο Κύπρου), Νεοφύτα Έμπορα (Κέντρο Οικονομικών Ερευνών, Πανεπιστήμιο Κύπρου), Ηλίας Γιαννάκης (Κέντρο Έρευνας για την Ενέργεια, το Περιβάλλον και το Νερό (EEWRC), Ινστιτούτο Κύπρου), Θεοφάνης Μαμουνέας (Τμήμα Οικονομικών, Πανεπιστήμιο Κύπρου), Γιώργος Συρίχας (Κέντρο Οικονομικών Ερευνών, Πανεπιστήμιο Κύπρου), Θεόδωρος Ζαχαριάδης (Κέντρο Έρευνας για την Ενέργεια, το Περιβάλλον και το Νερό (EEWRC), Ινστιτούτο Κύπρου). Επίσης οι: Αναστασία Αλλαγιώτη (Kings College London), Βασιλική Μποζάνη (Κέντρο Οικονομικών Ερευνών, Πανεπιστήμιο Κύπρου) and Dario Pontiggia (Κέντρο Οικονομικών Ερευνών, Πανεπιστήμιο Κύπρου) παρείχαν εξαιρετική ερευνητική βοήθεια στη διεκπεραίωση του έργου.

ολοκληρωμένη αξιολόγηση των μακροοικονομικών επιπτώσεων από την πλήρη εφαρμογή των μέτρων που περιλαμβάνονται στο κυπριακό ΣΑΑ, ενώ παρείχε εκτιμήσεις ως προς της μακροοικονομικές επιπτώσεις του σχεδίου στην παραγωγή και την απασχόληση σε βραχυπρόθεσμο (2 χρόνια), μεσοπρόθεσμο (5 χρόνια) και μακροπρόθεσμο (20 χρόνια) χρονικό ορίζοντα. Για την πραγματοποίηση της ανάλυσης χρησιμοποιήθηκαν διάφορες συμπληρωματικές μέθοδοι και τεχνικές - υπόδειγμα με χρήση μιας Συνάρτηση Παραγωγής της οικονομίας, Οικονομετρική ανάλυση και το υπόδειγμα Εισροών-Εκροών - ώστε οι πιθανές επιπτώσεις του ΣΑΑ στην οικονομία να αξιολογηθούν υπό το πρίσμα διαφόρων προοπτικών. Κατά μέσον όρο, όλες οι μέθοδοι οδήγησαν σε παρόμοια αποτελέσματα για το συνολικό αντίκτυπο στο ρυθμό ανάπτυξης του ΑΕΠ και της απασχόλησης.

Η πρώτη μέθοδος, που βασίζεται στην Συνάρτηση Παραγωγής (ΣΠ), αξιολογεί τις επιπτώσεις των μέτρων του ΣΑΑ σε όλους τους χρονικούς ορίζοντες λαμβάνοντας υπόψη τις μεταρρυθμίσεις και ως εκ τούτου αποτελεί και την κύρια μέθοδο της ανάλυσης αντικτύπου του ΣΑΑ. Τα αποτελέσματα που προέκυψαν (συνοψίζονται στον Πίνακα 1) οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η εφαρμογή του ΣΑΑ μπορεί να αυξήσει το ΑΕΠ της Κύπρου κατά περίπου 3% βραχυπρόθεσμα και περίπου 7% μεσοπρόθεσμα, συγκριτικά με την ανάπτυξη που μπορεί να επέλθει στην περίπτωση εφαρμογής του σεναρίου βάσης (χωρίς το ΣΑΑ). Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις, η πραγματοποίηση μεταρρυθμίσεων που αφορούν, μεταξύ άλλων, τη δημόσια υπηρεσία και τοπική αυτοδιοίκηση, το δικαστικό σύστημα, και την αγορά εργασίας, μπορεί να επηρεάσει σημαντικά την παραγωγικότητα και την αύξηση του ΑΕΠ, μεσοπρόθεσμα και κυρίως μακροπρόθεσμα. Εξάλλου, η ανάλυση οδηγεί στο συμπέρασμα ότι βραχυπρόθεσμα η αύξηση του ΑΕΠ προκύπτει κυρίως λόγω της πραγματοποίησης των επενδύσεων του ΣΑΑ και λιγότερο από την αύξηση της παραγωγικότητας και την πρόσθετη απασχόληση που δημιουργείται από την εφαρμογή του Σχεδίου. Ωστόσο, μεσοπρόθεσμα, η επίδραση της παραγωγικότητας ενισχύεται λόγω της πλήρους εφαρμογής των μεταρρυθμίσεων συμβάλλοντας έτσι στην αύξηση του ΑΕΠ και της απασχόλησης από 10.6% και 13.2% βραχυπρόθεσμα, σε 23,5% και 29,3% αντίστοιχα, μεσοπρόθεσμα. Το ΣΑΑ, οδηγεί και σε αύξηση της απασχόλησης σε ποσοστό μεγαλύτερο του 2,5%, που αντιστοιχεί στη δημιουργία περίπου 11.000 νέων θέσεων εργασίας κατά την περίοδο 2021-2026, γεγονός που μπορεί να μειώσει σημαντικά το ποσοστό ανεργίας στην Κύπρο.

Οι θετικές επιπτώσεις του ΣΣΑ αναμένεται να διατηρηθούν σε μεγάλο βαθμό και μακροπρόθεσμα. Το επίπεδο του ΑΕΠ αναμένεται να είναι κατά 16,5% υψηλότερο σε 20 χρόνια (δηλαδή το 2041) σε σύγκριση με την εφαρμογή του σεναρίου βάσης (χωρίς το ΣΑΑ). Αυτό οφείλεται κυρίως στη διαρκή συμβολή της παραγωγικότητας (μεταρρυθμίσεις), εφόσον υλοποιηθεί το σύνολο των μεταρρυθμίσεων που προβλέπονται στο ΣΑΑ. Και αυτό γιατί όπως προκύπτει από την ανάλυση οι μεταρρυθμίσεις επεξηγούν περίπου το 60% και το 75% της αύξησης του ΑΕΠ και της απασχόλησης αντίστοιχα, σε σύγκριση με το σχέδιο βάσης.

Πίνακας 1: Οικονομικός αντίκτυπος του ΣΑΑ

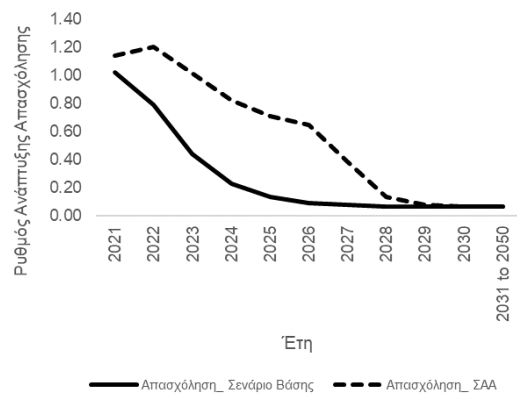
		Ποσοτικοποίηση του αντίκτυπου % διαφορά από το σενάριο βάσης (χωρίς το ΣΑΑ)					
		Βραχυχρόνια (2 έτη μπροστά)		Μεσοπρόθεσμα (5 έτη μπροστά)		Μακροχρόνια (20 έτη μπροστά)	
		ΑΕΠ	Απασχόληση	ΑΕΠ	Απασχόληση	ΑΕΠ	Απασχόληση
Συνολική Επίδραση		2.9%	1.1%	6.8%	2.6%	16.5%	6.2%
Άξονας Προτεραιότητας 1	Δημόσια υγεία και πολιτική προστασία - διδάγματα από την πανδημία	4.4%	5.6%	3.7%	3.3%		
Άξονας Προτεραιότητας 2	Ταχεία μετάβαση σε μια Πράσινη οικονομία	15.9%	19.8%	13.7%	14.1%		
Άξονας Προτεραιότητας 3	Ενίσχυση της ανθεκτικότητας και της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας	34.8%	43.4%	26.5%	33.9%		
Άξονας Προτεραιότητας 4	Προς μια ψηφιακή εποχή	5.9%	7.4%	4.8%	9.0%		
Άξονας Προτεραιότητας 5	Απασχόληση, κοινωνική προστασία, εκπαίδευση και ανθρώπινο δυναμικό	8.5%	10.6%	7.8%	10.4%		
Συνολική συμβολή των Αξόνων Προτεραιότητας		69.5%	86.8%	56.6%	70.7%	20.0%	25.0%
Συμβολή της Παραγωγικότητας		10.6%	13.2%	23.5%	29.3%	59.8%	75.0%
Συμβολή της Εργασίας		19.9%		19.9%		19.9%	
Συνολική Συνεισφορά στο Συνολικό Αντίκτυπο		100%	100%	100%	100%	100%	100%

Η δεύτερη προσέγγιση, βασιζόμενη στην οικονομετρική ανάλυση οδηγεί σε αποτελέσματα συγκρίσιμα με αυτά που προκύπτουν από την κύρια μέθοδο (Συνάρτηση Παραγωγής), χωρίς ωστόσο να συνυπολογίζει ρητά τις μεταρρυθμίσεις. Σύμφωνα με τα όσα προκύπτουν από την οικονομετρική ανάλυση, τα ποσοστά αύξησης για το ΑΕΠ και την απασχόληση μεσοπρόθεσμα είναι 4.8% και 1.8% αντίστοιχα. Επιπλέον, υπό την προϋπόθεση ότι τα υπόλοιπα δεδομένα παραμένουν αμετάβλητα, ο αντίκτυπος του ΣΑΑ στο ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ και της απασχόλησης, προβλέπεται, όπως φαίνεται στα Διαγράμματα 1 και 2, να διαρκεί έως το 2030.

Διάγραμμα 1: Πρόβλεψη μεγέθυνσης του ΑΕΠ με βάση το ΣΑΑ και με βάση το σενάριο βάσης (χωρίς το ΣΑΑ)

Διάγραμμα 2: Πρόβλεψη μεγέθυνσης της Απασχόλησης με βάση το ΣΑΑ και με βάση το σενάριο βάσης (χωρίς το ΣΑΑ)

Η τρίτη μέθοδος αποτιμά τα αποτελέσματα των οικονομικών επιπτώσεων των επενδύσεων και μεταρρυθμίσεων σε όλους τους άξονες προτεραιότητας του ΣΑΑ βασιζόμενη σε ένα υπόδειγμα Εισροών-Εκροών (Input-Output) που έχει αναπτυχθεί και εφαρμόζεται λαμβάνοντας υπόψη την αλληλεξάρτηση των τομέων παραγωγής σε μια οικονομία. Η μέθοδος αυτή εξετάζει βραχυπρόθεσμες και μεσοπρόθεσμες επιπτώσεις, περιόδους για τις οποίες το μοντέλο Εισροών-

Εκρών μπορεί να πραγματοποιήσει προσομοιώσεις με αξιοπιστία, ενώ εξαιτίας του ότι οι εκτιμήσεις μακροπρόθεσμα είναι λιγότερο αξιόπιστες δεν λαμβάνονται υπόψη. Τα αποτελέσματα υποδεικνύουν ότι οι επενδύσεις στον τομέα των Κατασκευών θα δημιουργήσουν τον μεγαλύτερο αριθμό θέσεων εργασίας, τόσο στον ίδιο τον τομέα όσο και σε άλλους τομείς της οικονομίας. Οι επενδύσεις σε τομείς όπως αυτοί της Εκπαίδευσης, των Επαγγελματικών, επιστημονικών και τεχνικών δραστηριοτήτων, της Ενημέρωσης και επικοινωνίας, των Χρηματοπιστωτικών και ασφαλιστικών δραστηριοτήτων καθώς και των δραστηριοτήτων Υπηρεσιών παροχής καταλύματος και υπηρεσιών εστίασης, ακολουθούν όσον αφορά στη δημιουργία θέσεων εργασίας στην οικονομία. Ωστόσο, η προστιθέμενη αξία που δημιουργείται από αυτές τις θέσεις εργασίας ποικίλλει σημαντικά. Για παράδειγμα, οι Κατασκευές συγκαταλέγονται στους κλάδους με τις χαμηλότερες αμοιβές, ενώ ο τομέας της Ενημέρωσης και επικοινωνίας, παρόλο που παρουσιάζει την μικρότερη αύξηση στην απασχόληση, συγκαταλέγεται στους τομείς της οικονομίας με τις υψηλότερες αμοιβές.

Ο Πίνακας 2 συνοψίζει τα συνολικά αποτελέσματα που προέκυψαν από τις εναλλακτικές μεθόδους που χρησιμοποιήθηκαν για την εκτίμηση των επιπτώσεων του ΣΑΑ στη μεγέθυνση του ΑΕΠ και της Απασχόλησης ως ποσοστιαία απόκλιση από το σενάριο βάσης και για τους τρεις χρονικούς ορίζοντες.

Πίνακας 2: Συνοπτικά αποτελέσματα των τριών μεθόδων για την εκτίμηση του αντίκτυπου του ΣΑΑ

Μεθοδολογία	Ποσοτικοποίηση του αντίκτυπου % διαφορά από το σενάριο βάσης (χωρίς το ΣΑΑ)					
	Βραχυχρόνια (2 έτη μπροστά)		Μεσοπρόθεσμα (5 έτη μπροστά)		Μακροχρόνια (20 έτη μπροστά)	
	ΑΕΠ	Απασχόληση	ΑΕΠ	Απασχόληση	ΑΕΠ	Απασχόληση
Συνάρτηση Παραγωγής - Λογιστική της Οικονομικής Μεγέθυνσης Οικονομετρική Ανάλυση	2.9%	1.1%	6.8%	2.6%	16.5%	6.2%
Υπόδειγμα Εισροών – Εκρών (Input-Output)	0.6-1.3%	0.4-0.6%	3.4%- 5.6%	1.8-2.8%		
	1.52%	1.47%	3.79%	3.67%		

Η μελέτη της Εκτίμησης Επιπτώσεων παραδόθηκε στο Υπουργείο Οικονομικών τον Μάιο του 2021 και συμπεριλήφθηκε στην έκθεση του Κυπριακού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας 2021-2026, που υποβλήθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Στις 8 Ιουλίου 2021, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αξιολόγησε θετικά το Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της Κύπρου, βάσει του οποίου η ΕΕ θα εκταμιεύσει συνολικά 1,2 δισ. ευρώ στην Κύπρο την περίοδο 2021-2026.

Συνοψίζοντας, η εφαρμογή του ΣΑΑ εκτιμάται ότι θα επιφέρει σημαντικές θετικές επιδράσεις στην οικονομία της Κύπρου κατά την περίοδο 2021-2026. Ειδικότερα, έως το τέλος του 2026, το ΑΕΠ αναμένεται να είναι κατά 6,8% υψηλότερο, να δημιουργηθούν 11000 θέσεις εργασίας και το δημοσιονομικό υπόλοιπο να βελτιωθεί κατά 8,32% του ΑΕΠ. Παρόλο που με την εξάντληση της χρηματοδότησης και την απόσβεση του κεφαλαίου, αυτές οι θετικές επιπτώσεις αναμένεται να εξασθενίσουν με την πάροδο του χρόνου, οι μεταρρυθμίσεις, μέσω της βελτιωμένης παραγωγικότητας, αναμένεται να έχουν έναν πιο μόνιμο αντίκτυπο ακόμη και 20 χρόνια αργότερα, με αποτέλεσμα ένα ψηλότερο ΑΕΠ κατά 16,5%.

Το Κέντρο Οικονομικών Ερευνών (ΚΟΕ) ανήκει στο Τμήμα Οικονομικών του Πανεπιστημίου Κύπρου. Στόχος του ΚΟΕ είναι η διεξαγωγή υψηλού επιπέδου έρευνας προσανατολισμένη σε θέματα οικονομικής πολιτικής. Το ΚΟΕ χρηματοδοτείται από οργανισμούς από την Κύπρο και την Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως ερευνητικές χορηγίες του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Έρευνας (European Research Council) που κατανέμονται μέσα από ανταγωνιστικές διαδικασίες, καθώς και από χορηγίες του Υπουργείου Οικονομικών, την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου, το Εθνικό Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας, τραπεζικά ιδρύματα, κυβερνητικούς και άλλους ιδιωτικούς οργανισμούς.

Το ΚΟΕ διαχειρίζεται μια σειρά ψηλής επίδρασης ερευνητικών έργων και διαθέτει μια ομάδα εξειδικευμένων και έμπειρων ερευνητών, ώστε να ανταποκρίνεται έγκαιρα και αποτελεσματικά σε ερωτήματα και ανάγκες οικονομικής πολιτικής και έρευνας. ΤΟ ΚΟΕ επίσης επωφελείται από τη συμμετοχή καταξιωμένων στην Κύπρο και διεθνώς, ακαδημαϊκών ως εταίρων και συνεργατών σε ερευνητικά προγράμματα.

Στο ΚΟΕ, έχουν απονεμηθεί, μεταξύ άλλων, τρεις υψηλού κύρους ερευνητικές χορηγίες του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Έρευνας (ERC) καθώς και μια Έδρα Έρευνας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Έρευνας (ERC chair). Επιπλέον στόχος του ΚΟΕ είναι η ενθάρρυνση συμμετοχής οικονομολόγων υψηλού επιπέδου στην έρευνα θεμάτων που ενδιαφέρουν την κυπριακή οικονομία, καθώς επίσης και η ύπαρξη του ως δίαυλος για την κατεύθυνση τοπικών και ευρωπαϊκών ερευνητικών χορηγιών στην οικονομική έρευνα. Μεταξύ των στόχων του ΚΟΕ είναι η μελέτη θεμάτων ευρύτερου οικονομικού ενδιαφέροντος και η δημοσίευση άρθρων σε διεθνή επιστημονικά περιοδικά, αλλά και η συμβολή του στην χάραξη οικονομικής πολιτικής στην Κύπρο χρησιμοποιώντας σύγχρονες τεχνικές ανάλυσης. Πρόσφατο παράδειγμα αποτελεί η διεκπεραίωση της έρευνας για την εκτίμηση του οικονομικού αντικτύπου του εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΣΑΑ) στην Κυπριακή οικονομία.

Οι Ερευνητικές Δραστηριότητες του ΚΟΕ χωρίζονται στις ακόλουθες κατηγορίες:

- Ανάλυση και Μοντελοποίηση Οικονομικής Πολιτικής (Economic Policy Modelling and Analysis)
- Δείκτες Οικονομικής Δραστηριότητας και Μακροοικονομικές Προβλέψεις (Economic Activity Indices and Macroeconomic Forecasts)
- Ανάλυση Παραγωγικότητας και Ανταγωνιστικότητας (Productivity and Competitiveness Analysis)
- Χρηματοοικονομική και Τραπεζική Μοντελοποίηση και Ανάλυση (Financial and Banking Modelling and Analysis)
- Μικροοικονομική Ανάλυση και Ευημερία (Microeconomic Analysis and Welfare)
- Απασχόληση και Άλλα Ερευνητικά Προγράμματα (Employment and other Research Projects)

Τα αποτελέσματα της έρευνας γνωστοποιούνται μέσω δημοσιεύσεων και αποστέλλονται ηλεκτρονικά σε μεγάλο αριθμό συνδρομητών και χρησιμοποιούνται από φορείς οικονομικής πολιτικής. Οι δημοσιεύσεις αναρτώνται και στην Ιστοσελίδα του ΚΟΕ.

Ιστοσελίδα: www.erc.ucy.ac.cy